

Початкова школа і сучасність

Дзвінки та глухі
приголосні звуки

Урок письма, 1 клас

Слова-назви
ознак предметів

Урок письма, 1 клас

Відкриймо серце
для любові

Виховний захід, 3 клас

Скарби
нашого серця

Батьківські збори, 3 клас

Космічна
подорож

Виховна година, 4 клас

Рослинний і тваринний
світ Антарктиди

Урок природознавства, 4 клас

ПЕРЕДПЛАТНИЙ ІНДЕКС

8 6 5 1 6

Початкова школа і сучасність

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ ЖУРНАЛ

Виходить щомісяця

№ 5 (33) ТРАВЕНЬ 2017

Заснований у вересні 2014 р.

ЗАСНОВНИК
ТОВ «ВИДАВНИЦТВО «БІЛИЙ ТИГР»

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР

Світлана МАРТИНЕНКО,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАВДУВАЧ КАФЕДРИ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ

Надія БІБІК,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ДІЙСНИЙ ЧЛЕН НАПН УКРАЇНИ,
ГОЛОВНИЙ НАУКОВИЙ СПІВРОБІТНИК
ВІДДІЛУ ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ
ІНСТИТУТУ ПЕДАГОГІКИ НАПН УКРАЇНИ

Марія БРАТКО,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ,
ДИРЕКТОР УНІВЕРСИТЕТСЬКОГО КОЛЕДЖУ
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Алла ЖУКОВА,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ДИРЕКТОР
ГІМНАЗІЇ МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН № 323
ДАРНИЦЬКОГО РАЙОНУ М. КИЄВА

Василь ЖУКОВСЬКИЙ,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ОСТРОЗЬКА АКАДЕМІЯ»

Олена МАТВІЄНКО,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАСТУПНИК ДЕКАНА З НАУКОВОЇ РОБОТИ
ФАКУЛЬТЕТУ ПЕДАГОГІКИ І ПСИХОЛОГІЇ
НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Тетяна ПУШКАРЬОВА,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК,
ДИРЕКТОР СКАНДИНАВСЬКОЇ ГІМНАЗІЇ
ДАРНИЦЬКОГО Р-НУ М. КИЄВА

Ольга СЛОНЬОВСЬКА,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР
ПРИКАРПАТСЬКОГО НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНИКА

Лариса СОЛОВЕЦЬ,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ВІДМІННИК ОСВІТИ УКРАЇНИ,
ЗАСЛУЖЕНИЙ ВЧИТЕЛЬ УКРАЇНИ

Людмила ХОРУЖА,
ДОКТОР ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАВДУВАЧ КАФЕДРИ ТЕОРІЇ ТА ІСТОРІЇ ПЕДАГОГІКИ
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Ірина ШАПОШНИКОВА,
КАНДИДАТ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК, ПРОФЕСОР,
ЗАВДУВАЧ КАФЕДРИ ПЕДАГОГІКИ І МЕТОДИКИ
ПОЧАТКОВОГО НАВЧАННЯ ФАКУЛЬТЕТУ ПЕДАГОГІКИ
І ПСИХОЛОГІЇ НАЦІОНАЛЬНОГО ПЕДАГОГІЧНОГО УНІВЕРСИТЕТУ
ІМЕНІ М. П. ДРАГОМАНОВА

Віктор ЮРЧЕНКО,
КАНДИДАТ ПСИХОЛОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ,
ДИРЕКТОР ПЕДАГОГІЧНОГО ІНСТИТУТУ
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

Роман ЯРОШЕНКО,
КАНДИДАТ ФІЛОЛОГІЧНИХ НАУК, ДОЦЕНТ
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА

НАШІ ЮВІЛЯРИ

Світлана МАРТИНЕНКО
Вчителю вчителів –
від вдячних учнів

2

Галина ТАРАСЕНКО
Авторська методика читання
в початковій школі: контекст
гуманітарно-культурологічних
домінант сучасної освіти
(аналіз ідей академіка
Олександри Савченко)

4

МОВОЮ НАУКИ

Валентина ГОНЧАРУК
Музикотерапія
як виховна система
особистісного розвитку
молодшого школяра
в складних сучасних умовах

6

Наталія КІЩУК
Основні положення
теорії Михайла Ареста
про реформування
математичної освіти

10

Надія ПРИСЯЖНИК
Розвиток творчих здібностей
молодшого школяра на уроках
літературного читання

14

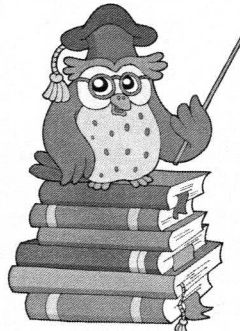
Людмила СЛОБІЦЬКА
Національно-патріотичне
виховання на уроках
української мови та читання
в початковій школі

16

МЕТОДИЧНИЙ АРСЕНАЛ УЧИТЕЛЯ

Катерина НЕЧИПОРЕНКО
Дзвінки та глухі приголосні звуки
Урок письма
(післябукварний період), 1 клас

18

Людмила ШКАРБАН,
Ольга МІЩЕНКО
Слова-назви ознак предметів
Урок письма, 1 клас

21

Євгеній СІМЕНІК
Різноманітність
корисних копалин
та використання їх людиною.
Значення корисних копалин
для людини
Урок природознавства, 3 клас

23

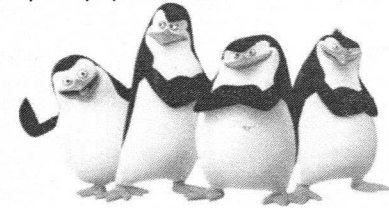
Валентина ЯРЕМЧУК,
Євгенія ДЯДИЛО
Відкриємо серце для любові
Виховний захід, 3 клас

31

Ірина ТКАЧ
Скарби нашого серця
Батьківські збори, 3 клас

35

Олена РУДЕНКО
Рослинний і тваринний світ
Антарктиди
Урок природознавства, 4 клас

39

Марія МИКОЛАЄНКО
Космічна подорож
Виховна година, 4 клас

43

СТОРИНКА ДИТЯЧОЇ ТВОРЧОСТІ

Творчі напрацювання учнів
КЗ «Водянська СЗШ І–ІІІ ст.»
Верхньодніпровського району
Дніпропетровської області

46

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНІ ТРЕНІНГИ

Кросворд на тему: «Канікули»

20

Кросворд на тему: «Україна»

38

ЦЕ ЦІКАВО!

Цікаві факти про українську мову

17

Смачна цікавинка

22

На 1 сторінці обкладинки:
Анастасія КИПИЧЕНКО, 6 років, м. Київ

Дзвінки та глухі приголосні звуки

Урок письма (післябукварний період), 1 клас

Катерина НЕЧИПОРЕНКО,

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри початкової освіти

Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, м. Київ

Мета: формувати в учнів уявлення про утворення й різницю дзвінких і глухих приголосних; удосконалювати вміння розпізнавати дзвінки та глухі приголосні звуки; розвивати увагу до слова, мовну здогадку; збагачувати словниковий запас; виховувати бажання вивчати рідну мову, розширювати пізнавальний інтерес та світогляд.

Обладнання: підручник «Українська мова. 1 клас: Післябукварна частина» Захарійчук М. Д., таблиця «Пиши красиво і правильно», таблиця «Парні дзвінки і глухі звуки», ватман із малюнком листочків, квіточки, малюнок із зображенням весни.

Хід уроку

I. Організація учнів до роботи.

II. Мотивація навчально-пізнавальної діяльності учнів.

– Сьогодні я зустріла одну пані. Вона подарувала нам незвичайний букет. Але погляньте: тут зображені лише стеблинки та зелені листочки, а квіточок немає. Вони з'являться в процесі нашої роботи. За кожне успішно виконане завдання будемо прикріплювати до стеблинок по одній квітці. Сподіваюсь, наша плідна праця допоможе створити прекрасний букет.

III. Повторення вивченого матеріалу.

1. Словниковий диктант (диктант відгадок до загадок).

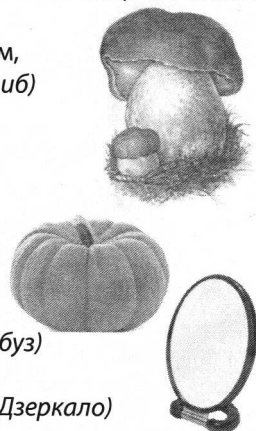
– Я зачитую загадки, а ви не називаєте відгадки вголос, а лише записуєте їх у зошит. Якщо не знаєте слова, робіть пропуск у рядку.

1. Стоїть хлопчик під пеньком,
Накрив голову брильком. (*Гриб*)

2. Сидить дід за подушками
І стріляє галушками. (*Град*)

3. У бабусі на городі
Дивина росте та й годі.
Круглобока, наче м'ячик,
Та чомусь вона не скаче. (*Гарбуз*)

4. Хто завжди правду каже? (*Дзеркало*)

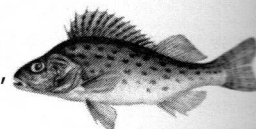
5. Серед трав, кущів, калюж
Не плазує і не йде –
Та усіх кудись веде. (*Стежка*)

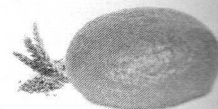
6. Відгадайте, діти, хто
Має носик-долото?
Ним комах з кори виймає,
Про здоров'я лісу дбає. (*Дятел*)

7. Живе вона у морі синім,
Та не тюлень це, і не морж.
Я підкажу вам: це – рибина,
А звать цю рибу... (*Йорж*).

8. Всім дорогий, виріс у полі
На добрій землі,
Місце найкраще
Знайшов на столі. (*Хліб*)

– Ви впорались із завданням. Прикріплюємо першу квіточку.

2. Каліграфічна хвилинка. вень тра травень

Пояснення значення слова «травень».
Травень – п'ятий місяць року, який має 31 день.
Введення слова в активний словник дитей.

3. Робота з деформованим реченням.

– Розташуйте подані слова таким чином, щоб утворилося речення:

У, дерева, одягає, травень, цвіт.

– Чому так кажуть? Які зміни відбуваються в природі у травні?

– Ми виконали ще одне завдання, тому прикріплюємо наступну квіточку.

4. Логіко-мовленнєва гра «Утвори речення» (усно).

– Об'єднавши слова з першого стовпчика зі словосполученнями з другого, утворіть речення.

дерева	прикрашає дерева
пташки	виткнулася із землі
травень	бувають цвітом

сонце в'ють гнізда
травичка ніжно гріє
Діти по черзі називають свої речення.
– В яку пору року відбуваються такі зміни в природі?
– Тримайте ще одну квітку.

IV. Повідомлення теми уроку.

– Сьогодні ми будемо вести мову про приголосні звуки, а також вдосконалюватимемо вміння розпізнавати дзвінки та глухі приголосні звуки.

V. Вивчення нового матеріалу.

1. Робота над правилом.

– Всі приголосні звуки можна поділити на дзвінки та глухі. Виявляється, що ці звуки між собою дружать і полюбляють ходити парами. За це їх назвали парними.
– Чітко вимовте звуки парами.

Дзвінки	[б]	[г]	[ґ]	[д]	[д']	[з]	[з']	[ж]	[дж]	[дз]	[дз']	–
Глухі	[п]	[х]	[к]	[т]	[т']	[с]	[с']	[ш]	[ч]	[ц]	[ц']	[ф]

– Чим пари звуків схожі? А чим відрізняються? Під час вимови яких звуків ви чуєте голос і шум? А які звуки утворюються тільки з участю шуму, без голосу? Який глухий звук не має пари?

– Поверніться до написаного диктанту та підкресліть у словах-відгадках букви, що позначають дзвінки приголосні звуки.

Усна перевірка диктанту та коментоване колективне виконання завдання.

Індивідуальна перевірка робіт учнів та їх словесне оцінювання.

– Прикріплюємо до нашого букету вже четверту квіточку.

2. Вправа 1, с. 10.

Читання завдання до вправи вчителем.

– Випишіть слова з глухими приголосними звуками: Зоря, тінь, сіно, гава, хата, **жолудь**, півень.

Один учень працює біля дошки. Вчитель уточнює, який саме глухий звук є у вибраному слові.

Індивідуальна перевірка робіт учнів.

– Зробіть самостійно звуко-буквений аналіз виділеного слова.

Надання індивідуальної допомоги учням. Вчитель на дошці записує правильну відповідь. Взаємоперевірка учнів.

– Складіть і запишіть речення з цим словом.

Кілька учнів пропонують свої варіанти речень, а вчитель пропонує учням записати те, яке найбільше сподобалося.

– Наш букет із кожним виконаним завданням стає більшим і кращим. Ще одна квіточка приєднується до нього.

Фізкультхвилинка.

3. Вправа 2, с. 10.

Поетапне читання завдання до вправи вчителем.

– Прочитайте подані словосполучення та складіть з них прислів'я:

Правдиве слово – більше почуєш.

Менше говориш – помічник у спілкуванні.

– Як ви розумієте ці прислів'я?

– Запишіть прислів'я з виділеним словом.

Індивідуальна перевірка робіт учнів та їх словесне оцінювання.

– У виділеному слові назвіть глухі приголосні звуки.

– За успішно виконану вправу я доповнюю букет ще однією квіточкою.

4. Виконання вправи 3, с. 10.

Вчитель зачитує завдання до вправи.

– Спишіть слова, вставляючи потрібну букву. Звіряйте зі словами в другій колонці. (Перше слово розбирають разом з учителем, всі наступні – самостійно, а потім ланцюжком зачитують записані слова).

моло^т/_д – моло^ток

пирі^г/_х – пиро^ги

гри^б/_н – гри^бок

ні^ж/_ш – но^жі

Індивідуальна перевірка робіт учнів та надання їм допомоги.

– Наш букет стає пишнішим ще на одну квіточку.

5. Гра «Будь уважним».

– Прослухайте скоромовки і скажіть, які приголосні звуки найчастіше зустрічаються.

• Біжать стежини поміж ожини.

• Над шляхом Явдошка шукала волошки.

– Назвіть приголосні звуки, які найчастіше зустрічаються. Ці звуки є дзвінками чи глухими?

VI. Закріплення вивченого матеріалу.

Інтегровані види роботи. Інтеграція з читанням.

1. Бесіда за прочитаним на уроці читання твором.

– На уроці читання ми сьогодні ознайомилися з казкою про хлопчика Тоні.

– Де жив хлопчик Тоні?

– Яким він був?

– Що він не любив?

– Що одного разу зробила вівсянка?

– Хто допоміг позбутися блукалиці?

2. Вправа 4, с. 11.

Учитель читає завдання до вправи.

– Пригадайте казку О. Ільченка «Про хлопчика Тоні...». Спишіть речення, уставляючи слова з довідки. Усно закінчіть казку.

– Прочитайте слова, подані у довідці (замку, слухняним, вівсяну).

– Читаємо текст ланцюжком, вставляючи слова з довідки.

Учні по черзі читають текст, вставляють потрібні слова і записують речення.

Хлопчик Тоні жив у ... . Він був ... хлопчиком, але коли треба було їсти зранку ... кашу, чомусь вередував. Вівсянка образилася.

– Придумайте усно закінчення цій казці. (Заслуховування кількох учнів).

3. Вправа 5, с. 11.

Учитель читає завдання до вправи.

– Прочитайте текст. Знайдіть речення, в яких йдеться про пташку вівсянку й казкову кашу. Вівсянка – це не лише каша, це слово може означати назву пташки, яку ви бачите на малюнку.

Читання тексту учнями.

Вівсянка весело співала. Сtribнула на тоненьку гілку. Вівсянка вилізла з білої тарілки. І пішла з горя блукати замком. Як позбутися блукалиці? А потім шурхнула й зникла.

Коллективне вирішення завдання.

– Наш букет стає більшим ще на одну квітку.

Інтеграція з риторикою.

Ознайомлення з матеріалом під рубрикою «Спілкуймося красно» (читає вчитель).

– Помилки у вимові слів і неправильні наголоси заважають спілкуванню. Вимовляйте звуки чітко й виразно. Наприклад, у казці про хлопчика Тоні сказано, що він жив у замку. А якби я прочитала вам, що він жив у замку, про що ви подумали б? Можна було б так сказати? Ось бачите, наскільки важливою є правильна вимова слів та їх наголошення. Завжди звертайте на це увагу і не допускайте помилок у своєму мовленні.

VI. Підбиття підсумків уроку.

Гра «Продовж речення».

– Дзвінками називають ...

– Глухими називають ...

– Парні дзвінки й глухі приголосні ...

– Глухий приголосний, який не має парного дзвінкого, це ...

– Прикріпимо останню квіточку. Ось який гарний вийшов у нас букет!

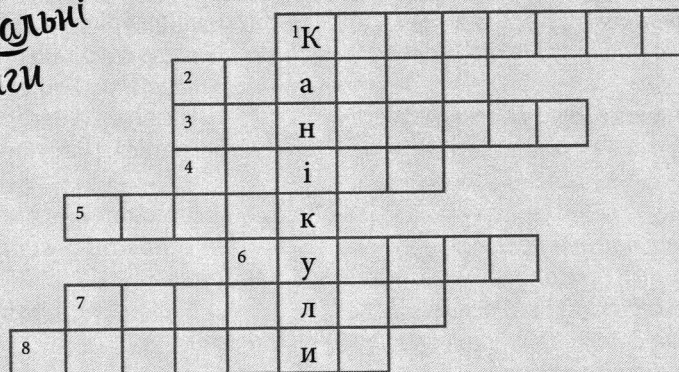
– Яка ж красуня подарувала нам такий красивий, веселий, різнобарвний букет?

– Правильно. (Показ малюнку Весни). Це вона – чарівниця Весна.

Вербальне оцінювання.

Інтелектуальні тренінги

Кросворд на тему: «Канікули»

1. Сонечко в траві зійшло, усміхнулось, розцвіло, згодом стало біле-біле і за вітром полетіло.

2. Стоїть корито, повне води налите.

3. Квітка ця на сонце схожа, на олію вона гожа, жовті пелюсточки має, їх до сонця повертає.

4. Влітку диво це знайду, в полі, в лісі і в саду. Ці рослини кольорові, запашні, такі чудові.

5. Він жовтенький і сипучий, у дворі лежить у кучі.

6. Сидить пані на горбку у червонім каптурку, хто не пройде – спинить крок, щоб зірвати каптурок.

7. Дуга з'єднала береги, немов у казці гоже, а от дзвіночка до дуги ніхто вчепить не може.

8. Хто крилатий, гарний, гожий, на красиву квітку схожий? Має довгий хоботок, п'є нектар із квіток?

Укладено за матеріалами Інтернет-ресурсів:

<http://ycilka.net/zagadka.php?id=1;>

<http://doshkolenok.kiev.ua/zagadki/403-sto-zagadok-ukrainskoy-movoy.html;>

http://zagadki.at.ua/publ/priroda/javishha_prirodi/zagadki_dlja_shkoljariv/3-1-0-18.